

OMAISHOITOSOPIMUS – HOITOA SOPIMUKSELLA VAI ILMAN?

Laura Kallioma-Puha
Apulaisprofessori, OTT
Tampereen yliopisto

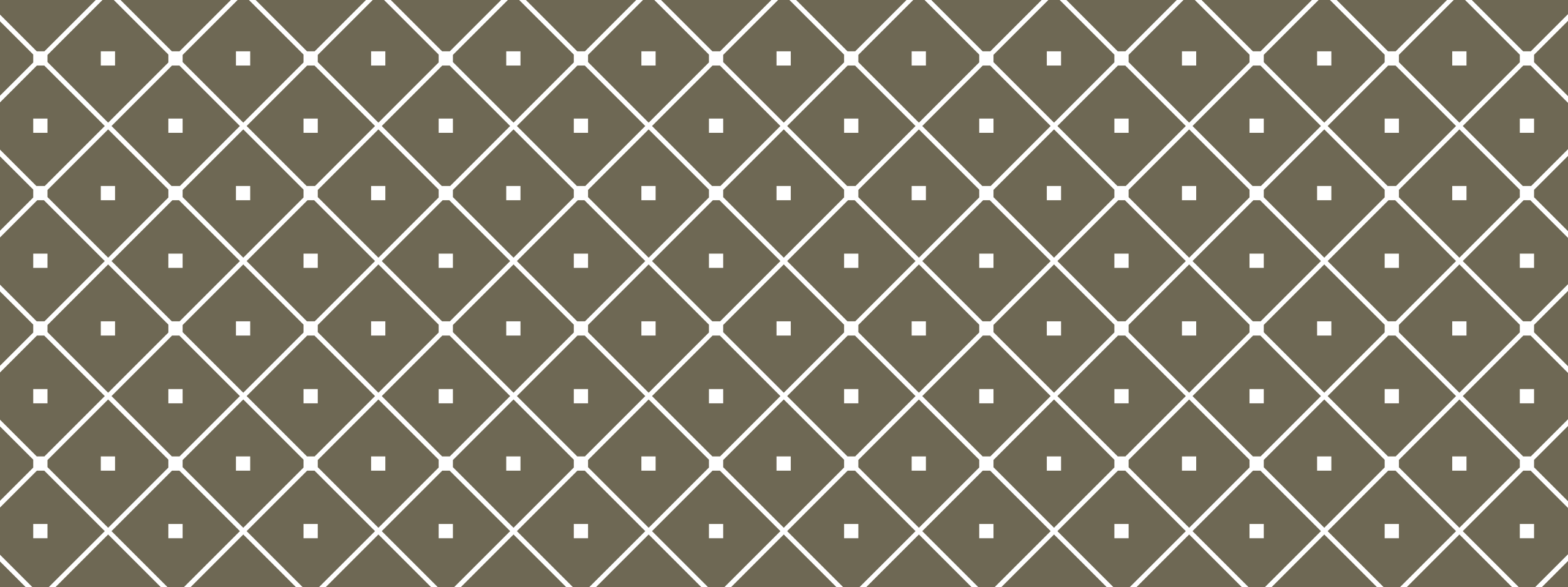

Omaisolettama lainsäädännössä

Hoitajan tuki ja palvelut

Saako omaishoitaja tietoa?

Mikä oikeudellinen merkitys sopimuksella on hoidettavalle, hoitajalle?

OMAI SOLETTAMA |

LAINSÄÄDÄNTÖ JA KÄYTÄNTÖ LASKEVAT OMAISTEN VARAAN

Omaishoito, kotitalousvähennys, SHL

Käytännössä: palveluista päättävien työntekijöiden oletukset

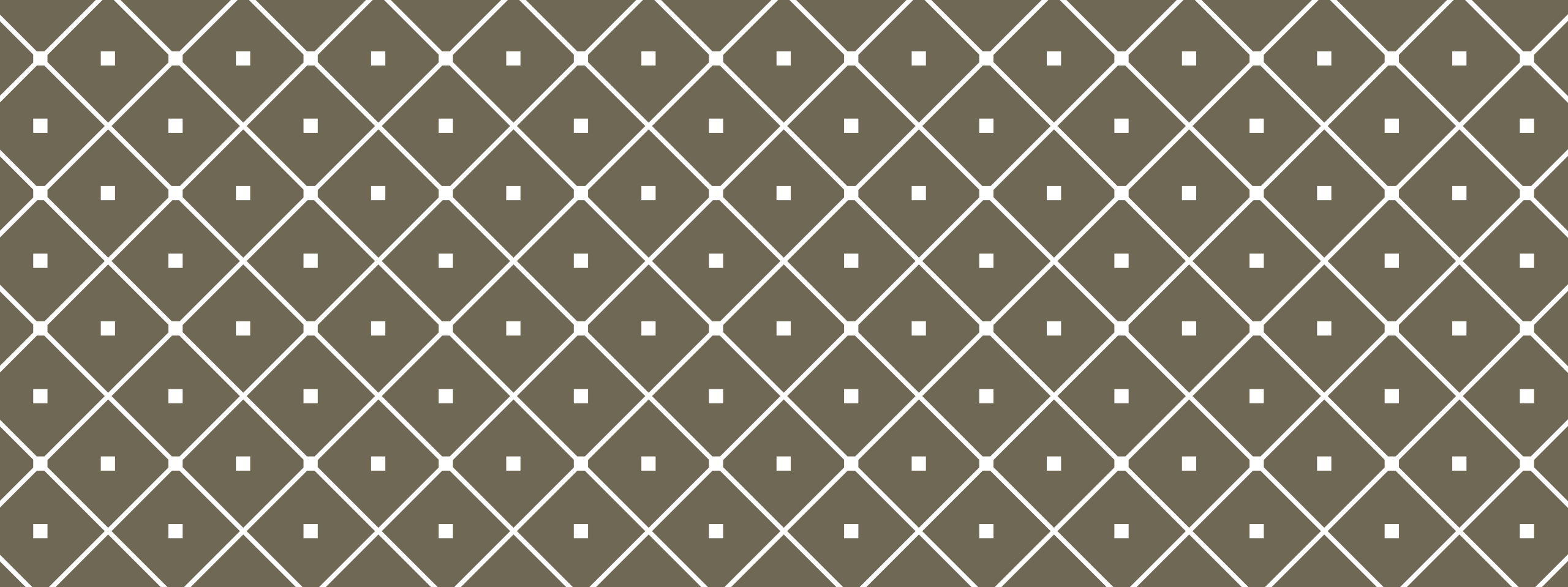
Monimutkaisuuden haaste

Kuluttajuus (palvelusetelit) ja valinnanvapaus

Ongelmallista erityisesti yksinäisten näkökulmasta!

Kalliomaa-Puha: Vanhuksen oikeus hoivaan ja omaisolettama, Gerontologia Vol 31, Nro 3 (2017), 227-242.

Onneksi on omainen!

HOITAVAN OMAISEN TUKEMINEN

OMAISHOITOLAKI (937/2005) 3 A §

Kunnan on ”tarvittaessa” järjestettävä omaishoitajalle :

- Valmennusta ja koulutusta
- Hyvinvointi ja terveystarkastuksia
- Omaishoitajan hyvinvointia ja hoitotehtävää tukevia palveluita

OMAISHOITOLAKI 4 §

Vapaat

Kaikille sopimuksen tehneille 2 vkr/kk

3 vrk jos

- ”...yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. [\(29.6.2016/511\)](#)”

Virkistysvapaat, lisävapaat

HE 85/2016:

- ”Kunnalla olisi jatkossakin mahdollisuus tarjota lakisääteistä vähimmäismäärää enemmän vapaata sekä alle vuorokauden mittaisia virkistysvapaita.”

OMAISHOITOLAKI 4 §

"Kunnan on huolehdittava hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana."

KHO 2010:10 palvelusetelit

Oulun HAO 14.3.2008 Taltio 08/0116/2 pitämättä jääneiden vapaiden korvaaminen

KHO 2005:18 vapaan toteutumisen oltava tosiasiallisesti mahdollista

Mahdollisuus pitää vapaat useampana jaksona

Maksu kuten virallisessa omaishoidossa (asiakasmaksulaki 6c §): Enimmäisveloitus lakisääteisen vapaan järjestämisessä (6 b§): max 11,50 €/2016

OMAISHOITOLAKI 4 A §

Vapaan järjestäminen toimeksiantosopimuksella sopivan sijaisen kanssa

- Sisaruksia, setiä ja tätejä, ystäviä, kummeja, isovanhempia...

Edellytyksenä, että

- (Omais)hoitaja suostuu siihen
- Otetaan hoidettavan henkilön mielipide huomioon
- Se on hoidettavan edun mukaista

Työoikeudellisesti kuten omaishoitaja

OMAISTEN JA LÄHEISTEN TUKEMINEN SOSIAALIHUOLTOLAISISSA (1301/2014)

11 §

Sosiaalipalveluja on järjestettävä... 10) tuen tarpeessa olevien omaisten ja läheisten tukemiseksi.

14 § 13 a-kohta

Kunnallisina sosiaalipalveluina on järjestettävä sen sisältöisenä ja siinä laajuudessa kuin tässä tai muussa laissa säädetään:

... omaistaan ja läheistään hoitavan henkilön vapaata; [\(29.6.2016/512\)](#) ...

OMAISTAAN JA LÄHEISTÄÄN HOITAVAN VAPAAT

27B §

27 b § [\(29.6.2016/512\)](#)

Omaistaan tai läheistään hoitavan henkilön vapaa

Kunta voi tarvittaessa järjestää tuen tarpeessa olevan henkilön päivittäin sitovaa hoitoa ja huolenpitoa antavalle omaiselle tai läheiselle vapaapäiviä sekä alle vuorokauden pituisia virkistysvapaita.

Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä vapaan aikana.

Hoitajan vapaan aikainen sijaishoito voidaan järjestää omaishoidon tuesta annetun lain 4 a §:ssä tarkoitettuna sijaishoitona.

Kenelle?

- HE 85/2016: omaiset ja läheiset, jotka osallistuvat tiiviisti tuen tarpeessa olevan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämiseen
- = omaishoitolain 3 §:n edellytykset täyttävä, joka ei ole kuitenkaan tehnyt omaishoitosopimusta

Tarkoitus

- Parantaa tai ylläpitää hoitajan jaksamista

Edellytys

- Omaisen tai läheisen hoito kirjattu hoito- ja palvelusuunnitelmaan

Miten?

- Kunnalla käytössä samat keinot kuin virallisessa omaishoidossa

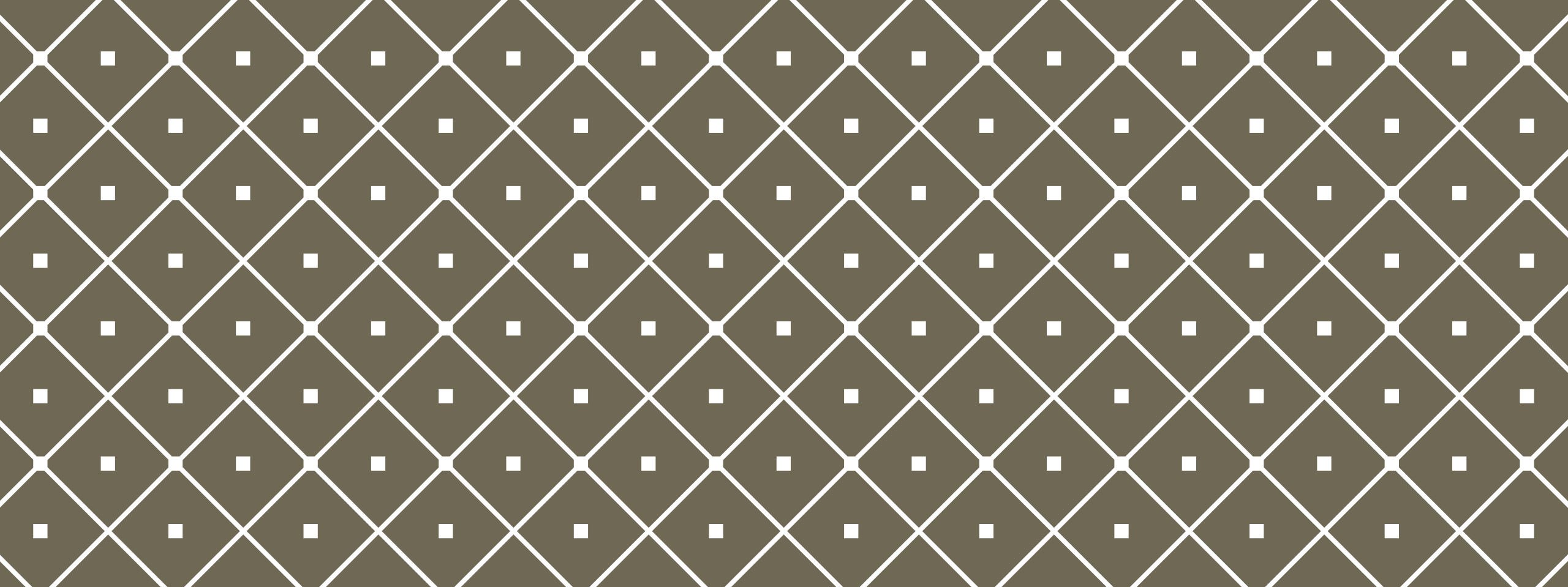
SOSIAALIHUOLTOLAIN VÄLINEET HEIKOSTI KÄYTÖSSÄ?

“erityistä tukea tarvitseva asiakas” tunnistettiin käsitteenä hyvin – päihdetyötä tekevistä sosiaalityöntekijöistä reilu 80% tunnisti ”erityistä tukea tarvitsevia” omissa päihdeasiakkaissaan

Keinot tukea tätä asiakasryhmää SHL:n avulla tunnettiin heikosti:

- Alle puolet sosiaalityöntekijöistä tunnisti lain tarjoaman, vahvistetun päätöksentekomenettelyn (hoidon ja huolenpidon turvaamat päätökset);
- asiakkaiden palvelujen kehittymistä ei oltu seurattu kuin joka kymmenennen vastaajan mukaan, mitä laki kuitenkin edellyttää;
- Vain joka seitsemäs vastanneista sosiaalityöntekijöistä koki, että heidän mahdollisuutensa tukea päihdeongelmaisia, erityistä tukea tarvitsevia asiakkaita olisivat parantuneet uuden lain myötä.

- Kuusisto & Kalliomaa-Puha, Mitä uuden sosiaalihuoltolain välineet tarkoittavat päihdehuollossa, arvioitavana, kirjaan Pehkonen, Kenoni & Kuusisto: Oikeus hoitoon päihdeongelmissa

SAAKO OMAISHOITAJA TIETOA? |

SALASSAPITO SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA PÄÄSÄÄNTÖ

Tietoja annetaan pääsäännön mukaan asiakkaalle

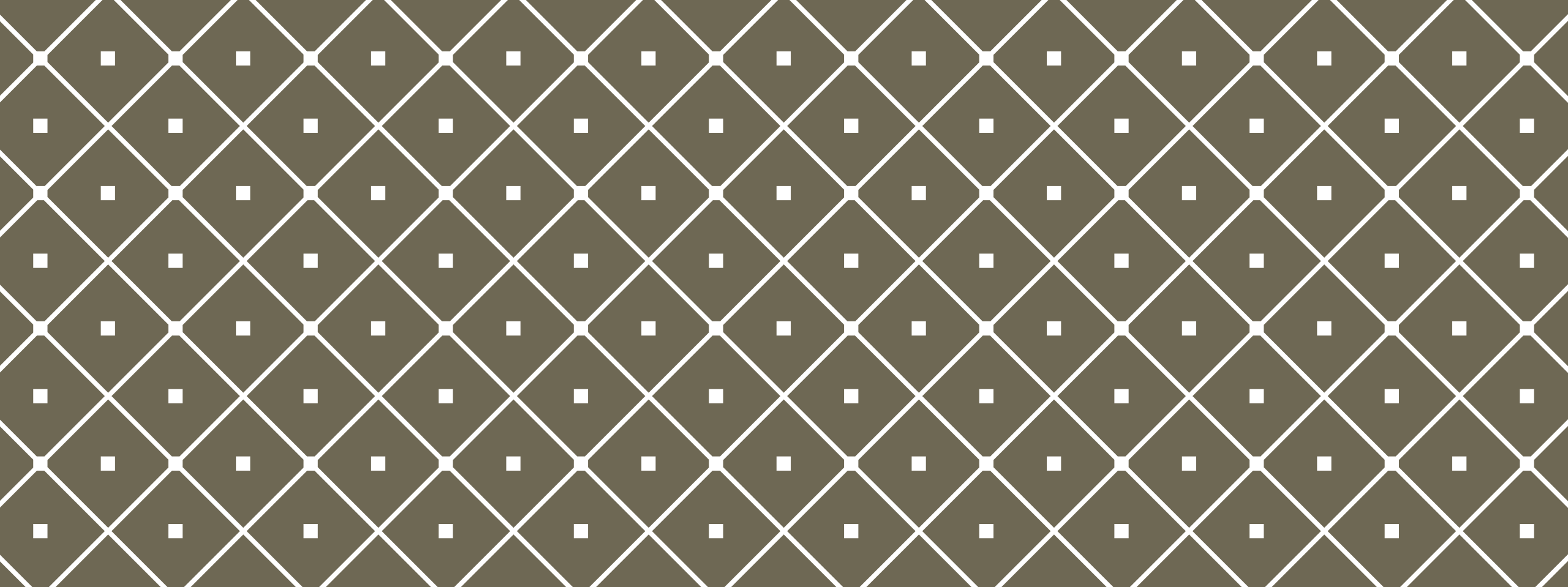
- Asiakslaki (812/2000) 16 §

Muille vain asiakkaan luvalla

Läheisten tiedonsaantioikeus

- Asiakkaan tahdon selvittämiseksi – asiakslaki 9 ja 11 §, potilaslaki 9 §
- Asiakkaan hoidon ja huollon järjestämiseksi – asiakslaki 17 §
 - Omaisen tahdon selvittämiseksi, hyvän hoidon järjestämiseksi myös omaiselle
- Potilaslaki 13 § omaiselle jos voidaan olettaa, ettei potilas olisi kieltänyt

Sopimuksenkaan tehnyt omaishoitaja ei ole erityisasemassa – oikeudellista ennakkointia!

MIKSI SOPIMUS? |

PERHEEN HOIVA- JA HUOLTOVASTUUN KEHITTYMINEN SUOMESSA

- 1879 vaivaishuoltoasetus, 1922 köyhäinhuitolaki, 1956 huoltoapulaki
→ päävastuun kantajina perhe ja omaiset
- 1970 poistettiin laista lasten velvollisuus huolehtia vanhemmistaan ja isovanhemmistaan
- 1977 poistettiin aviopuolisoiden keskinäinen huolehtimisvelvollisuus
- **elatusvastuu Suomessa vain vanhemmilla alaikäisiin lapsiin ja aviopuolisoilla toisiinsa**

ENTÄ JOS...

Kunnan palveluita ei tulekaan sovitusti

Kunta ei maksakaan

Omaishoitaja ei hoidakaan

Omaishoidettavaa kaltoinkohdellaan

VIRALLINEN OMAISHOITO =

Paras mahdollinen hoivaratkaisu

Epäyhdenvertaista ja –tasa-arvoista

Turvaton ja vaarallista

Ongelmien ennakointi heikkoa

YKSILÖLLINEN OMAISHOITOSOPIMUS

Joustavasti muutettavissa

Irtisanominen

Sopivat tukitoimet ja seuranta

Kaikki osapuolet mukana, aito neuvottelu

Toimintojen yhteensovittaminen

Tiedonvälitys ja hoivaopas

Kieli selkeää

Tulkinta omaishoitoperheen

näkökulmasta

VOIMAANTUMISEN VÄLINE OMAISHOITOPERHEELLE?

Sopimus voisi ”paaluttaa” oikeudet (asiakassuunnitelma)

Sopimus yksittäistä hallintopäätöstä joustavampi? Entä SHL 46 § ?

Omaishoitoperheen yksilölliset tarpeet paremmin huomioon (asiakassuunnitelma)

Mahdollistaa itsemääräämisoikeuden

OMAT KEINOT VARAUTUA SILTI TARPEEN

Taloudelliset asiat

- Edunvalvonta
 - Edunvalvontavaltuutus!
- Valtakirja
- Testamentti
- Asuntokaupat, avun ostaminen, omaishoitajan palkitseminen, vastuun jakaminen

Henkilöön liittyvät asiat

- Edunvalvontavaltuutus
- Hoitotahto
- Valtakirja

ONKO SOPIMUKSELLA VÄLIÄ?

(Sopimus) Omaishoitaja/perhe

Tarpeen mukaiset palvelut hoitajalle, hoidettavalle ja muille perheenjäsenille

Tiedonsaanti = läheinen

+palkkio ja

eläkekertymä, tapaturmavakuutus

+Lomaoikeus vahva

+Omaishoitajan terveystarkastukset

+Omaishoitajan valmennus ja koulutus

+työn huomioiminen

-isompi vastuu?

Läheisauttaja/perhe

Tarpeen mukaiset palvelut hoitajalle, hoidettavalle ja muille perheenjäsenille

Tiedonsaanti = läheinen

-

-Lomaoikeus harkinnanvarainen

-Kuten kuka vaan kuntalainen

/+työterveyshuolto

-

-työn huomioiminen?

+kevyempi vastuu ?

KIITOS! |